

A winter landscape with a full moon in the sky, snow-covered ground, and a person walking away in the distance. The scene is set in a snowy forest with evergreen trees and a mountain range in the background.

ALBERT VILLARÓ

# BLAU DE PRÚSSIA

1972,  
un incendi  
trasbalsa Andorra.  
Anys després,  
un crim als Pirineus  
desenterra  
el misteri.

labutxaca

Albert Villaró

# Blau de Prússia

Premi Carlemany 2006

**Columna**  
Barcelona

El jurat del XIII Premi Carlemany de Novel·la (2006),  
convocat pel Govern d'Andorra, la Fundació Enciclopèdia Catalana,  
Columna Edicions i Edicions Proa, el formaven: Elidà Amigó,  
Bru Noya, Emili Rosales, Vicenç Villatoro i Ester Pujol.

© Albert Villaró, 2006

La primera edició d'aquesta obra es va publicar  
a Columna l'any 2006

Primera edició en aquest segell: maig del 2016

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,  
labutxaca

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: Liberdúplex

DIPÒSIT LEGAL: B. 6.228-2016

ISBN: 978-84-9930-999-6

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de  
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació  
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa  
a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro  
(Centro Español de Derechos Reprográficos, [www.cedro.org](http://www.cedro.org))  
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra  
([www.conlicencia.com](http://www.conlicencia.com); 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

## I

**N**O M'HO DIUEN A LA CARA, PERÒ HO SÉ: EN EL SEU lloc jo faria igual. Sóc conegut com el Viudo. Andreu el Vidu o el Vidu Boix, tres denominacions que s'apliquen de manera indistinta, intercanviable, independent de les persones i de les situacions. En el decurs d'una conversa simple poden utilitzar el meu nom i tots els malnoms saltant de l'un a l'altre: ho he pogut comprovar en retalls de frases caçades al vol. Segons els meus companys, la viudetat, la viudesa o com collons es digui aquest estat de la matèria és el tret més definitori de la meua existència. Segurament tenen raó: amb dues paraules són capaços de destil·lar tot un caràcter, una trajectòria vital. Andreu el Vidu. El Vidu Boix. El Vidu Andreu. I això que no m'hi repenjo. No sóc d'aquells homes que han fet de la seva desgràcia una màscara, un vestit de dol etern, d'aquells pocapena que s'han acostumat a anar pel món amb les crosses de la compassió dels altres. Mai no ho he fet, ni durant els primers sis o vuit mesos, que foren duríssims, quan anava rebotit de pastilles, no dormia gens i em tancava al lavabo per poder plorar tranquil hores i hores, presoner d'una estranya felicitat adolorida. Cap dels metges que vaig veure no es va atrevir a donar-me la baixa: tan aviat com em vaig

recuperar de les ferides de l'accident —un balanç raonable: dues costelles trencades, un trenc aparatós al front, la tibia dreta partida— em van facturar cap a la feina. A treballar, deien, que és el millor antídote contra la pena i les cabòries. Andorra em necessitava, els carrers són plens de malfactors, han aprofitat aquesta temporada per sortir del forat, hauràs d'anar a fer-hi net, em deia el psicòleg, per mirar d'animar-me. Durant aquell temps tan dolent, agraiïa ben sincerament que els col·legues i els amics se m'acostessin per mesurar com estava, per veure si podien fer alguna cosa per ajudar-me, o bé em deixaven per impossible i em compadien en silenci i a distància. No els desanimava mai; sempre els feia veure que apreciava de debò el seu suport, la seva companyia, deixava que m'amanyaguessin una mica, només l'imprescindible per fer-los sentir necessaris, però no pas perquè notés que ho necessitava realment. Per ajudar-los a ells, en el fons. O potser no.

A més de vidu, sóc policia. De fet, ja ho era des de molt abans de convertir-me en vidu, en un vidu-policia. Vuit anys, aviat farà; vaig entrar al cos relativament gran, quan ja m'acostava al límit de l'edat d'ingrés. Quan vaig decidir que em presentava a l'edicte, ningú no va gosar fer cap comentari especial, ni a favor ni en contra. Tothom ho va veure com una cosa natural, una progressió previsible. Una sortida raonable per un mig arreplegat com ara jo. Dels meus companys d'estudis al Lycée, n'havia perdut el rastre a la majoria. Me'ls trobava pel carrer i em resultaven perfectes desconeguts. No heretaria cap negoci familiar que necessités una mà ferma, ni un patrimoni immobiliari prou gran per poder viure de renda, panxa enlaire, com feien tants altres. Havia estudiat —i acabat d'aquella manera— la carrera de biologia, però em faltava la vocació necessària per fer de becarí a la facultat, o bé, si optava per tornar a pujar a Andorra,

per sepultar-me al laboratori d'algun Comú per comptar els bacteris fecals que pugui portar l'aigua de boca, els que provoquen fluixera. L'opció policial era entenimentada: el cos no duia el llast de cap rèmora repressiva, era un servei encara jove i no estava gaire mal vist per la gent —o més aviat el contemplaven amb una indiferència una mica displi-cent—. I, si jo no ho espatllava fent alguna animalada, hi havia possibilitats certes de promoció, i acabar de comissari, qui sap si de director. De fet, al cap de quatre anys de no fer cap bestiesa em van promocionar. Sotsocial, i després oficial. No costa gaire. M'hi trobava bé. No em veia fent de bomber, ni de bander, ni d'oficinista. Ara, tampoc de vigilant de fronteres, ni tampoc anant amb aquells companys uniformats per les cases a comprovar si els residents eren realment residents o bé només uns noms vagarosos en una bústia plena de propaganda de l'Escale i rebuts vells del banc. De manera que, així que em van deixar triar, vaig fer per manera d'entrar a l'àrea de Policia Criminal, la del quart pis. Més que una certa prevenció envers els uniformes i les rutines, pensava també que allà no hi tindria una feina excessiva. Algun crim passional, alguna revenja alcoholitzada, baralles amb navalles a la sortida de la discoteca, la matinada dels diumenges. Una mica d'emoció, la possibilitat d'ajudar. Poca cosa més: el país és petit i tranquil, i les dues fronteres, tan properes i operatives, fan de filtre per a segons quina mena de malfactor, que sempre s'estimarà més actuar en camps oberts, on sigui més fàcil la fugida. El crim andorrà és un crim domèstic, discret, d'escassa volada, generalment net i econòmic, hereu de la continguda violència rural. Ensopergaria amb uns tràngols enutjosos, segur, però tenia la vaga esperança que serien expedients de bon pronòstic, amb investigacions senzilles, gairebé de tràmit, a la mida exacta de la meva indefinida competència.

Quan em vaig tornar a incorporar, vaig notar una sensació incòmoda: no sabien què fer amb mi. Els desconcertava. No és que no fes bé la feina, però sospitava que els meus caps no trobaven en la meva actitud l'entusiasme que se suposa hauria de tenir un policia. O l'entusiasme o la resignació, que era una forma de revolta, però no pas aquella opacitat, aquella nul·la implicació emocional. Que no hi posava prou passió, en definitiva, o que la que hi podia posar no tenia res a veure amb la d'abans de l'accident. Jo no n'era conscient, però hi havia companys que m'ho havien comentat, fent-se eco, deien, d'observacions sentides al peu de la màquina del cafè. Fins i tot vaig rebre alguna insinuació, més o menys velada, en el sentit que potser em convindria una comissió de serveis, el trasllat temporal o definitiu a alguna altra àrea, a la de Suport, per exemple, que fos més tranquil·la, on pogués exercir de convalescent i no posés en perill o en evidència la qualitat del servei, on, si molt convingués, imaginava jo, em podria estar tota la resta de la meua vida laboral sense fotre ni brot. No seria pas l'únic: la mitologia administrativa andorrana —universal, en el fons— era plena de llegendes de funcionaris misteriosos, amb obscures atribucions, que ocupaven despatxos solitaris, companys als quals no es coneixia cap missió concreta, cap encaix en l'organigrama. Però, en certa manera, ja era el que feia. Em tenien al càrrec de les relacions amb les policies veïnes, també amb la Interpol. Pot semblar una missió molt important, però a l'hora de la veritat la major part de la feina consistia a contestar correus electrònics, remenar dades dels padrons i dels nostres arxius, enviar algun requeriment als bancs sobre presumptes blanquejadors de diners i poqueta cosa més. Pura burocràcia. Havia aconseguit d'acostumar-m'hi. Entrava a l'edifici de la carretera de l'Obac, sempre puntual, si s'esqueia m'entretenia una estoneta amb els companys, sortia a esmorzar o a

berenar amb el Martí o amb la Teresa, feia la meva feina i, encabat, cap a casa, a seguir fent de vidu masegat, però lliure de càrregues feixugues i de grans responsabilitats, enganxat a l'ordinador fins que no podia més de son. Podia haver-m'hi passat tota la vida. No era una mala opció.

—Boix. Agafi'm el telèfon, sisplau.

Per un cop que em donaven una ordre directa, no podia pas dir que no. Estava al despatx del meu cap, el comissari Tarrès, provant d'instal·lar-li un antivirus al seu ordinador portàtil, amb un èxit més aviat escàs. Tenia una certa fama de manetes, del tot injustificada. Tan fàcil com seria demanar-ho als del departament d'informàtica, però no: el comissari es volia convèncer que la Policia Criminal andorrana era autosuficient, que no necessitava ningú més. Aquell matí havia estat especialment tranquil, sense mals presagis. Ell estava entretingut a la taula de reunions eliminant els missatges del seu telèfon mòbil, i no era pas qüestió de destorbar-lo. Vaig despenjar.

—Policia Criminal. Oficina del comissari.

Sempre m'havia incomodat l'adjectiu *criminal*, que predisposava a la confusió, i semblava un simple qualificatiu. A tothom que m'escoltava li deia que seria molt millor dir-ne policia de crims o policia contra els crims, però ningú no va fer-me mai cap cas. Manies d'un desvagat.

—Salvador?

La veu de l'altra banda semblava autoritzada a tenir-hi confiances. El vaig interrogar amb la mirada. El comissari ni em va veure.

—De part de qui?

—Major Sirvent. Mossos d'Esquadra.

Els Mossos. Els nostres veïns del sud. Una vegada ens van convidar a veure la comissaria, a la sortida de la Seu, direcció Puigcerdà. Vam baixar-hi una bona colla, a fer es-



pionatge industrial, dèiem. Vam fer després un dinar de germanor transfronterer. Recordo que vam acabar una mica gats, explicant-nos les misèries de les respectives administracions. D'això feia dos anys i mig, potser tres. Un segle, en una altra vida.

—Un moment, sisplau.

Vaig tapar l'auricular amb la mà, tot i que l'aparell tenia un botonet silenciador que era molt útil i precís.

—Els Mossos d'Esquadra de la Seu. Un tal Sirvent, diu.

El comissari va deixar el seu mòbil de patac i gairebé va córrer a arrabassar-me'l, com si jo hagués comès una incorrecció en contestar. Amb la mà em va fer un gest impacient perquè m'apartés. Només vaig poder sentir la salutació d'home de món, «hòstia, Sirvent, quant de temps, què m'expliques», que notava tenyida d'una falsa familiaritat. Me'n vaig tornar al meu despatx, gairebé de puntetes.

Al cap d'una estona el comissari Tarrès va treure el cap per la porta. Cara llarga. Li havien donat males notícies, segur.

—Boix. Vingui un moment, faci'm el favor, sisplau.

Quan es presentava amb floritures, malament. Em va fer seure. Era evident que no sabia com començar, cosa que no li succeïa gairebé mai.

—Tenim un problema —va sospirar—. Més ben dit, no el tenim nosaltres, però com si el tinguéssim.

No vaig dir res. No podia dir res, només esperar que reprengués el fil. En situacions de tensió, el meu superior solia embussar-se.

—Andreu. M'haurà de fer un servei. És, eh... com ho diria? Un afer delicat. Sobretot, cal portar-ho amb la màxima discreció. Veurà. Aquest matí han trobat una noia morta. No pas aquí, sinó a l'altra banda de la frontera. En un dels abocadors que hi ha a tocar de l'aeroport, damunt del riu de Castellbò. Tot sembla indicar que el cadàver anava

dins d'un camió de runa. La morta, doncs, ha de ser nostra. D'aquí, vaja. No porta res al damunt que permeti identificar-la. Els Mossos faran el que hagin de fer, però tampoc no podem esperar que s'ho empassin tot. De moment, la cosa quedarà estrictament entre nosaltres. Volen que ho vegem, en donem la nostra opinió i establim un protocol de col·laboració. Trucaré al fiscal i al batlle, que ho sàpiguen, per si s'ha de fer una comissió rogatòria. Després ja parlaran els polítics, i espero que no ho acabin empastifant tot. Això no ha passat mai abans i caldrà anar amb molt de compte. Confio en vostè, Boix. Sé que ho farà bé.

I una merda, ho faria bé. Era l'últim mico de l'àrea. Mai no havia menat un treball tan pelut, havia estat gairebé fora de combat un any i el meu equilibri emocional encara es podia qualificar —amb molta generositat— de precari. Potser ho havia dit als altres oficials de la secció —a la Judit, al Fernández— i havien aconseguit espolsar-se les mosques del damunt amb diverses excuses: tots ells eren mestres consumats en tàctiques de distracció i camuflatge. O potser el comissari Tarrès volia posar-me a prova, donar-me una empenta, col·laborar de manera activa en la meva recuperació. O a l'inrevés: buscar l'excusa perfecta per fer-me fora i perdre'm de vista, definitivament. Fos com fos, hi havia encara inconvenients considerables.

—No puc conduir. No sé si se'n recorda. Des de l'accident.

Per la cara que va posar, era segur que no se'n recordava. I això que no feia pas gaire li havia fet arribar l'informe psicotècnic sobre la meva incapacitat, que, paradoxalment, no m'invalidava per al servei. Patia la versió aguda d'una fòbia relativament freqüent, d'aquelles que tenen un bonic nom grec —la por als carros, en traducció literal—. Qui pot tenir por dels carros, avui? A Andorra, on

es ret un culte a l'automòbil difícil d'entendre, no conduir era una excentricitat gairebé intolerable, un comportament asocial. Però no podia. De copilot, fins allà on fos, no tenia cap problema. Ni tan sols frenava amb la imaginació, com fa tanta gent poruga: em deixava dur allà on fos amb una confiança cega, amb una gran docilitat. Però no podia seure davant d'un volant. Només de pensar-hi, em venien esgarrifances, un principi d'atac de pànic. Palpitacions, ofecs, etcètera, els símptomes habituals. El doctor pensava que potser ho podria superar. O no: no podia estar-ne segur. Jo estava convençut que no conduiria mai més. Però no m'havia atrevit a vendre el cotxe petit. Pel gran no va caldre: l'havien declarat sinistre total.

—No pateixi. Ja el portarà algú. Ara demanaré un cotxe als de Circulació, o a qui sigui. Ja pot començar a baixar. I recordi: és una sortida extraoficial. Sigui discret —copets a l'esquena—. No es queixarà, Boix. Xofer i tot.

El conductor que em va buscar era un xicot jove, de Sornàs, que estava en període de pràctiques a Trànsit, però que havia demanat el trasllat a la Criminal i, de moment, feia unes setmanes que s'hi estava, cobrint una baixa. I tot-hom content. Cristòfol, es deia. Tòfol, per als amics. Potser era l'únic Cristòfol de les Valls, qui sap si de la història. El més jove, segur. Un noi una mica eixut, amb l'aire entre sorrut i orgullós que gasten alguns que vénen de les parròquies altes: el caràcter andorrà destil·lat. Em va fer l'efecte que no li havia agradat pas gaire la missió encomanada. O potser sí, no hi havia manera de saber-ho. Amb prou feines va parlar durant el viatge. A la garita de la nostra banda de la frontera es va aturar una bona estona per parlar amb un company, amb el qual va mig quedar per anar a treure les motos de neu el cap de setmana, allà on poguessin, el panorama estava malament. Mentre parlaven, jo mirava pel re-

trovisor i veia com creixia la petita cua que s'havia format. Eren quarts d'onze, hora bona, sense trànsit, i, en atenció a l'autoritat que irradiava la guingueta, els ocupants dels cotxes aturats per culpa nostra no gosaven protestar i s'esperaven sense piular. Maniobres com aquestes són potser les úniques relíquies que ens queden dels hàbits socials del temps dels padrins, quan ningú no duia rellotge, anaven tots dalt d'un matxo i mai no tenien pressa. Avui, si mai dos coneguts que tenen alguna cosa a dir-se es troben tot circulant no hi ha cap inconvenient a abaixar les finestres i, a crits, parlar un parell de minuts ben bons, com si fossin els únics usuaris del carrer. L'ús del clàxon és, en aquestos casos, del tot contraproduent, i només fa que la trobada s'allargui encara una estoneta més. Un cop s'han dit tot el que s'havien de dir, la cerimònia del comiat és molt elaborada, amb grans moviments de braços, copets a la llauna del sostre i la hissada victoriosa dels vidres.